

7.12.2023

Lausunto Etelä-Savon maakuntaliitolle

Etelä-Savon maakuntahallitus päätti 16. lokakuuta 2023 Etelä-Savon 4. vaihemaakuntakaavan valmisteluvaiheen kuulemisesta. 4. vaihemaakuntakaavassa käsitellään teollisen mittakaavan tuulivoimaa ja sitä varten tarvittavia voimajohtoja. Kaavan suunnittelualueena on koko Etelä-Savon maakunta, johon kuuluvat seuraavat kunnat: Enonkoski, Hirvensalmi, Juva, Kangasniemi, Mikkeli, Mäntyharju, Pertunmaa, Pieksämäki, Puumala, Rantasalmi, Savonlinna ja Sulkava.

Etelä-Savon haasteena tuulivoiman osalta on puolustusvoimien ilmalvontatutkien ja tuuliturbiinien yhteensovittaminen. Siten kaavaprosessin alussa on jo tiedossa, että suurella todennäköisyydellä uusia tuulivoimatuotannon alueita voidaan osoittaa vain kahteen kuntaan Etelä-Savossa (Pieksämäki ja Kangasniemi). Kaavaprosessin edetessä on kuitenkin mahdollista, että selvitetty ja potentiaalisiksi tunnistetut alueet eivät muiden arvojen puolesta sovellu tuulivoimatuotantoon.

Maakuntakaavassa osoitetaan maakunnallisesti ja seudullisesti merkittävät tuulivoima-alueet. Yleisesti ottaen maakuntakaavassa käsiteltäville tuulivoima-alueille sijoittuu vähintään 7 – 10 voimalaa. Maakuntakaava ohjaa kuntien yleiskaavojen laadintaa.

Maakuntakaavaa varten on laadittu taustaselvitys potentiaalisista tuulivoima-alueista Etelä-Savossa, vaikutusten arvioinnit maisemaan, linnustoon ja muihin suojeltaviin lajeihin (lepakot) sekä selvitys aluetalousvaikutuksista.

Maakuntakaavaprosessin kanssa samanaikaisesti on maakunnassa ollut käynnissä tuulivoimatuotantoon liittyviä selvityksiä kuntien (Kangasniemi ja Pieksämäki) ja tuulivoimayhtiöiden toimesta.

FCG on selvittänyt tuulivoimatuotantoon soveltuvia alueita Kangasniemellä vuonna 2022 kunnan toimeksiantona. Laaditun selvityksen tuloksia hyödynnetään Etelä -Savon vaihemaakuntakaavassa ja Kangasniemen kunnan tuulivoiman yleiskaavoituksessa. Työssä etsittiin uusia potentiaalisia tuulivoima -alueita selvitysalueella, jossa tarkastelualueena on Kangasniemen kunnan pohjoisosa. Tavoitteena oli löytää 2 -3 uutta potentiaalista tuulivoimanrakentamisaluetta. Kullekin alueelle tulisi mahtua 2 - 4 tuulivoimalaa. Selvityksessä löydettiin kolme aluetta, joille mahtuisi 4 – 6 voimalaa. Nämä alueet ovat eri alueita kuin suuremmat maakuntakaavassa esitetyt tuulivoima-alueet.

4. vaihemaakuntakaavan tavoitteet:

Kaavan merkittävimmiksi päivitystarpeiksi on todettu tuulivoimatuotantoalueiden osoittaminen siten, että huomioidaan jo kehitteillä olevat hankkeet. Tuulivoimaan liittyy keskeisesti sähkönsiirto ja kaavassa osoitetaan myös tarvittavat uudet sähkönsiirtoyhteydet (110, 220 ja 400 kV:n osalta), siltä osin, kun sidosryhmiltä niiden sijainnit ovat tiedossa.

7.12.2023

Nyt laadittavan 4. vaihemaakuntakaavan tavoitteet voidaan tiivistää seuraavasti:

- vahvistaa edellytyksiä kestäväälle energiantuotannolle maakunnan alueella osoittamalla uusia tuulivoimatuotannon alueita ja huomioida kehitteillä olevat tuulivoimahankkeet
- osoittaa uudet, jo tiedossa olevat suurjännitevoimajohtojen yhteystarpeet sekä päivittää / poistaa Niinimäen tuulipuiston osalta vaihtoehtoinen sähkönsiirronlinja
- päivittää 1.vaihemaakuntakaavan mukainen tuulivoimatuotannon yleismääräys.
- tukea Etelä-Savon maakuntastrategian toteutumista ja ilmastonmuutokseen sopeutumista ja hillintää.
- huoltovarmuuden vahvistaminen.

Kaavaa varten laadittujen selvitysten, tuulivoiman suunnittelua koskevan lainsäädännön ja ohjeistuksen sekä valtakunnallisten että maakunnallisten tavoitteiden pohjalta laadittiin kriteerit tuulivoima-alueiden kartoittamiseksi.

Tuulivoimala-alueiden kriteerit maakuntakaavassa.

Kriteeri	Huomiointi maakuntakaavaratkaisussa
Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet / tuulivoimapuiston koko	Tuulivoimalat sijoitetaan ensisijaisesti keskitetysti usean voimalan yksiköihin. Seudullisesti merkittävä tuulivoimala-alue, jolle voidaan sijoittaa vähintään seitsemän (7) voimalaa.
Etäisyys suurjänniteverkkoon	Enintään 10 km:n etäisyys olemassa olevaan verkkoon tai voimassa olevassa maakuntakaavassa osoitettuun voimajohtokäytävän yhteystarve.
Etäisyys asutuksen ja loma-asutukseen	Pääsääntöisesti 1 000 metrin etäisyys lähimpään asuin- ja lomarakennukseen. Tuulivoima-alueella voi olla kuitenkin yksittäisiä asuinrakennuksia, yksityiskohtaisempaa suunnittelua ohjataan suunnittelumääräyksellä.
Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt, valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet	Alueille ei osoiteta tuulivoimaa. Tuulivoimarakentaminen ei heikennä arvoympäristöjen arvoja.

7.12.2023

Maakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt, maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet	Alueille ei osoiteta tuulivoimaa. Tuulivoimarakentaminen ei heikennä arvoympäristöjen arvoja.
Natura-alue (SPA: linnusto, SAC: luontotyytit)	Alueille ei osoiteta tuulivoimaa.
Luonnonsuojeluohjelma-alueet	Alueille ei osoiteta tuulivoimaa.
Muut luonnonsuojelualueet	Tuulivoima-alue voi sisältää pienialaisia luonnonsuojelukohteita. Aluekohtaisella määräyksellä ohjataan yksityiskohtaisempaa suunnittelua.
Merkittävät lintualueet (IBA, Finiba ja MAALI-alueet) ja linnusto	Alueille ei osoiteta tuulivoimaa. Pyritään välttämään merkittäviä petolintu- ja kaakkuriesiintymiä.
Muinaisjäännökset	Muinaisjäännösten säilyminen turvataan, mutta tuulivoima-alueella voi olla muinaisjäännöksiä.

Maakuntakaavassa osoitettavat tuulivoimala-alueet

Kaava-tunnus	Nimi	Kunta	Pinta-ala (km ²)	Arvio voimaloiden maksimimäärästä
6.900	Häppälänmäki	Kangasniemi	10	10
6.901	Huuhtimäki	Kangasniemi	6	7
6.902	Makkola	Kangasniemi	11	10
11.900	Niinimäki	Pieksämäki	25	27
11.901	Sarvikangas	Pieksämäki	29	32
11.902	Leppämäki	Pieksämäki	21	20
11.903	Väärä	Pieksämäki	15	13

7.12.2023

KOKO MAAKUNTAKAAVA-ALUETTA KOSKEVA YLEISMÄÄRÄYS

Maakuntakaavassa osoitettujen tuulivoimaloiden alueiden ulkopuolelle voidaan toteuttaa teollista tuulivoimarakentamista, mikäli se ei ole merkitykseltään seudullista. Seudullisesti merkittävällä tuulivoimaloiden alueella tarkoitetaan vähintään seitsemän (7) teollisen kokoluokan voimalan muodostamaa aluetta.

Tuulivoimarakentamista suunniteltaessa tuulivoimaloita ei tule sijoittaa voimassa olevassa maakuntakaavassa osoitetuille luonnonympäristön, kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta merkittävälle alueelle.

Tuulivoimarakentamista suunniteltaessa on otettava huomioon suunnittelussa olevan tuulivoimahankkeen sekä muiden tuulivoimahankkeiden yhteisvaikutukset erityisesti asutukseen, loma-asutukseen, matkailuelinkeinoon, maisemaan, linnustoon, luonnon monimuotoisuuteen ja kulttuuriperintöön sekä pyrittävä ehkäisemään näihin kohdistuvia haitallisia vaikutuksia. Tuulivoimaa suunniteltaessa on lisäksi varmistettava, että tekninen huolto ja sähkönsiirto on mahdollista järjestää luonto- ja maisema-arvot sekä kulttuuriympäristön arvot (ml. vedenalainen kulttuuriperintö) huomioiden. Tuulivoiman ja siihen liittyvän sähkönsiirron suunnittelussa tulee ottaa huomioon vaikutukset elinkeinoihin, maa- ja metsätalous mukaan lukien.

Tuulivoimarakentamisen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee turvata lentoliikenteen ja puolustusvoimien toimintaedellytykset sekä ottaa huomioon puolustusvoimien toiminnasta, liikenneväylistä, voimajohdoista sekä arkeologisen kulttuuriperinnön ja luonnonsuojelulla suojeltujen kohteiden turvaamisesta johtuvat rajoitteet ja pyytää suunnitelmasta lausunto asianomaiselta viranomaiselta.

Etelä-Savon maakuntaliitto pyytää lausuntoa Etelä-Savon 4. vaihemaakuntakaavan luonnoksesta ja valmisteluaineistosta 5.1.2024 mennessä. Lausunnossa toivotaan esitettävän näkemyksiä ja kannanottoja myös seuraaviin **teemoihin**:

- **Seudullisen tuulivoimala-alueen määrittely.** Luonnoksessa seudullisen merkittävyyden rajaksi on esitetty vähintään seitsemän (7) teollisen mittaluokan tuulivoimalaa käsittävä tuulivoimala-alue. Onko raja oikein asetettu?
- **Tuulivoiman suunnittelua koskeva yleismääräys.** Huomioiko yleismääräys riittävässä määrin Etelä-Savon erityispiirteet ja lähtökohdat tuulivoiman suunnittelulle?
- **1. vaihemaakuntakaavan tuulivoima-alueet.** Ovatko 1. vaihemaakuntakaavan tuulivoima-alueet yhä ajankohtaisia vai tulisiko ne kumota kaavasta?

7.12.2023

Lausunto

Mikkelin seudun ympäristölautakunta pitää kannatettavana vähäpäästöiseen energian tuotantoon kuuluvan tuulivoiman tuotannon lisäämistä Etelä-Savossa. Mahdollisia fossiilittomia energiantuotantomuotoja on alueella hyvä olla useita. Se tukee sekä maakunnallista tavoitetta että Kangasniemen kunnan ja Mikkelin seudun muidenkin kuntien ilmasto-ohjelmissa hyväksytyjä tavoitteita. Tuulivoima on yksi kasvihuonekaasupäästöjen suhteen vähäpäästöisistä energiantuotantomuodoista. Energiaomavaraisuus ja huoltovarmuus ovat myös tärkeitä seikkoja näiden hankkeiden lisäämisessä.

Kangasniemen kuntalaisten keskuudessa esiintyy huolta ja vastustusta tuulivoimaiden sijoittamiselle asuin- ja vapaa-ajanasuntojen läheisyyteen. Hankkeiden vastustuksessa esille ovat nousseet terveysvaikutukset, meluhaitat, haitat luonnolle, maisemahaitat ja kiinteistöjen arvon alentumiset.

Kaavatyön pohjalla on useita selvityksiä, joiden perusteella on päädytty esittämään tuulivoimala-alueet Kangasniemelle ja Pieksämäelle. Selvitysten ja jo tehtyjen OAS-vaiheen kuulemisten perusteella alueita ja tuulivoimaloiden määrää on jo pienennetty.

On ymmärrettävää, ettei uutta toimintaa hyväksytä lähelle omaa asuintaloa tai vapaa-ajanasuntoa. Muualla Suomessa on tuulivoimala-alueita, joista on aiheutunut niiden alueiden asukkaiden mukaan vastustuksissa esitettyjä haittoja. Mikkelin seudulla ja Kangasniemellä tuulivoimaloita ei ole toistaiseksi rakennettu, joten niiden alueiden suunnittelussa ja sijoittamisessa tulee olla tavanomaista huolellisempi ja noudattaa varovaisuusperiaatetta.

Tuulivoimaloiden osalta keskeinen äänivaikutuksen ehkäisemiskeino on etäisyys. Suojaetäisyydelle ei ole annettu valtakunnallisia ohjeita tai määräyksiä. Melumallinnuksista saatujen tulosten perusteella käytetään kuitenkin yleisesti vähintään kilometrin suojaetäisyyttä, kuten nyt Etelä-Savossakin.

Vaihemaakuntakaavaluonnoksen mukaan potentiaaliset tuulivoima-alueet on pääsääntöisesti sijoitettu yli kilometrin päähän asutuksesta ja loma-asutuksesta. Luonnoksen mukaan yksityiskohtaisessa suunnittelussa voimalat voidaan sijoittaa siten, ettei merkittäviä äänivaikutuksia synny.

Todetaan, että kaava-asiakirjojen kohdekorteissa olevat kartat ovat vaikeasti luettavia ja ne olisi hyvä päivittää siten, että niistä on nähtävissä suunniteltujen tuulivoima-aluerajausten lisäksi asuin- ja vapaa-ajankiinteistöjen sijainnit.

Maakuntakaavavaiheessa ei ole tiedossa vielä tuulivoimaloiden lukumäärät, korkeudet, tehot, eikä myöskään niiden toiminnan aiheuttamat äänitehotasot, jotta voitaisiin edes arvioida kunkin voimalan aiheuttamaa melutasoa lähiympäristöön.

Ympäristölautakunnan käsityksen mukaan tuulivoimasuunnitelmista tulee hyväksyttävämpiä, mikäli tuulivoimalan ja asutuksen välille voidaan jättää riittävä suojaetäisyys. Sillä myös varmistettaisiin,

7.12.2023

että voimalan toiminnasta ei aiheutuisi mahdollisia melulle annettujen raja-arvojen ylityksiä (asuinalueella/loma-asuntojen alueella ulkona 40 dB yöaikana) ja asukkaiden terveyteen liittyviä haittoja. Myös toiminnanharjoittajan toimintaedellytykset tulee samalla turvatumaksi jo yleispiirteisemmän suunnittelun/maakuntakaavoituksen yhteydessä.

Tämän vuoksi ympäristölautakunta ehdottaa, että maakuntakaavan kriteeristön kohtaan Etäisyys asutukseen ja loma-asutukseen kuuluvan lauseen ”Pääsääntöisesti 1 000 metrin etäisyys lähimpään asuin- ja lomarakennukseen. Tuulivoima-alueella voi olla kuitenkin yksittäisiä asuinrakennuksia, yksityiskohtaisempaa suunnittelua ohjataan suunnittelumääräyksellä.” mukaista etäisyyskriteeriä nostetaan 1 000 metristä ylöspäin.

Tämä suojaetäisyyskriteeri siirtyy maakuntakaavasta ohjaavana alempiin kaavatasoihin, joissa suunnittelua jatketaan yksityiskohtaisempana myös melupäästöjen ja meluvaikutusten sekä välkevaikutusten osalta.